Comerç i cultura al litoral valencià: nova publicació sobre la ceràmica de Torre d'Onda (Borriana, Castelló) en època iberoromana

El Servei de Publicacions de l'ICAC-CERCA es complau a anunciar el llançament del llibre digital *La cerámica de Torre d'Onda (Burriana, Castellón) en el contexto de los establecimientos costeros del norte de la ciudad de Sagunto en época iberorromana*, dintre la seva col·lecció de publicacions digitals TRAMA.

En format digital, està **disponible a la venda** (aquí) **i en accés obert, per capítols** (aquí).

Els autors del llibre —Josep Benedito Nuez, Pablo Medina Gil, José Manuel Melchor Montserrat i Arturo Oliver Foix— són investigadors del projecte de recerca sobre aplicació de noves tècniques i analítiques en l'estudi del patrimoni arqueològic de Sagunt i la província de Castelló finançat i liderat per la Universitat Jaume I.

> Aquesta monografia constitueix una contribució significativa a l'estudi de la ceràmica ibèrica, iberoromana i romana altimperial.

Una visió inèdita de Torre d'Onda (Borriana, Castelló)

Torre d'Onda, situat a Borriana (Castelló), és un dels enclavaments portuaris més citats a la bibliografia del litoral valencià, conegut per la seva estreta relació amb les activitats comercials al territori nord de la ciutat de Sagunt des de mitjans del segle II aC, és a dir, al llarg de la fase final de la cultura ibèrica.

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

La nova monografia publicada per l'ICAC-CERCA proporciona una revisió i actualització exhaustiva dels conjunts ceràmics trobats en aquest jaciment, acompanyades de la representació gràfica corresponent.

Segons destaca **Josep Benedito**, un dels autors de l'obra, "era necessària una revisió i actualització dels diversos conjunts ceràmics d'època ibèrica, iberoromana i romana altimperial, i de la seva cronologia, la qual cosa ens ha permès fixar la periodització i proposar una nova visió sobre el desenvolupament del jaciment i la seva possible relació amb la incidència del conflicte sertorià en el poblament preromà d'aquest territori".

L'estudi confirma l'existència de connexions comercials amb la costa andalusa, la vall de l'Ebre, Cartago i Itàlia al final del període romà republicà.

L'obra destaca per l'estudi de material ceràmic inèdit de Torre d'Onda dipositat als magatzems del Museu Arqueològic de Borriana. El llibre examina una sèrie de peces ceràmiques ibèriques i itàliques que només es coneixia parcialment, essent aquests conjunts ceràmics molt més extensos que no es pensava. A més, moltes de les peces ibèriques presenten una rica decoració de temàtica zoomorfa, fitomorfa, geomètrica i plàstica.

L'estudi va revelar un conjunt interessant d'importacions ceràmiques itàliques de cuina i àmfores itàliques i del sud peninsular. Això va motivar una revisió de la seva tipologia, cronologia i difusió, així com una anàlisi global de tota la informació recollida.

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Figura 3. Detalle del Atlas Novus realizado por W. Blaeu (1640). En rojo, localización de Torre d'Onda, al norte de la ensenada conocida como «la Olla».

Aportacions clau de l'estudi

Les novetats principals del treball se centren especialment en les ceràmiques pintades d'època ibèrica i la ceràmica d'importació procedent de l'àmbit itàlic en època republicana tardana. Aquest estudi ha permès **analitzar un conjunt ceramològic inèdit en la investigació del jaciment**, que fins ara estava relativament absent en els contextos iberoromans dels jaciments costaners i litorals del territori de Sagunt.

Mitjançant una anàlisi detallada de les ceràmiques, s'ha pogut establir una cronologia precisa que situa el canvi històric més important del jaciment entre el

90-70 aC, associat probablement al conflicte sertorià.

De les excavacions de Torre d'Onda procedeixen vasos ibèrics pintats —alguns molt interessants dins del repertori vascular ibèric—, ceràmiques a mà i de cuina ibèriques, àmfores ibèriques, ceràmica campaniana A, B i calena tardana, ceràmica de cuina itàlica, àmfores itàliques procedents de la costa tirrènica i adriàtica juntament amb altres d'origen peninsular i ceràmica grisa brunyida, que han permès establir dates amb una precisió decennal i seqüenciar el canvi històric més important d'aquest jaciment costaner durant el primer terç del segle I aC, concretament entre el 90-70 aC, lligada probablement al desenvolupament de l'episodi sertorià.

També s'han revisat els contextos d'ocupació romana republicana documentats a les excavacions realitzades a la zona litoral del territori saguntí.

La nova monografia sobre Torre d'Onda proporciona una anàlisi detallada i acadèmicament rigorosa del jaciment de la Torre d'Onda, oferint noves perspectives i dades essencials per a la comprensió de la història i l'arqueologia de la regió.

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Figura 18. 6048: vasija de tinaja de cuerpo ovoide con asas verticales geminadas, decorada con figura de ave con las alas explayadas y la cabeza girada (@ els autors).

Importància de la recerca

Aquest llibre s'emmarca en el projecte de recerca «Aplicació de noves tècniques i analítiques en l'estudi del patrimoni arqueològic de Sagunt i la província de Castelló relacionat amb l'ocupació preromana i romana com a instrument de gestió científica i turística» (UJI-A2020-01. Pla de Promoció de la Investigació a la Universitat Jaume I 2020), coordinat pel grup de recerca ANTIQUA – Història Antiga i Arqueologia de la Universitat Jaume I.

L'objectiu d'aquest projecte és l'aprofundiment en el coneixement dels canvis culturals produïts en la població ibera del nord de Sagunt com a resultat de la conquesta romana.

Durant aquest període es va consolidar un model de domini territorial romà amb la reconstrucció de *Saguntum*, que després de la Segona Guerra Púnica va passar de ser una ciutat aliada de Roma a una ciutat federada. Si bé la presència romana en aquesta regió és poc coneguda entre els segles II i I aC, és molt probable que Torre d'Onda formés part de la seva àrea d'influència des dels primers temps de conquesta.

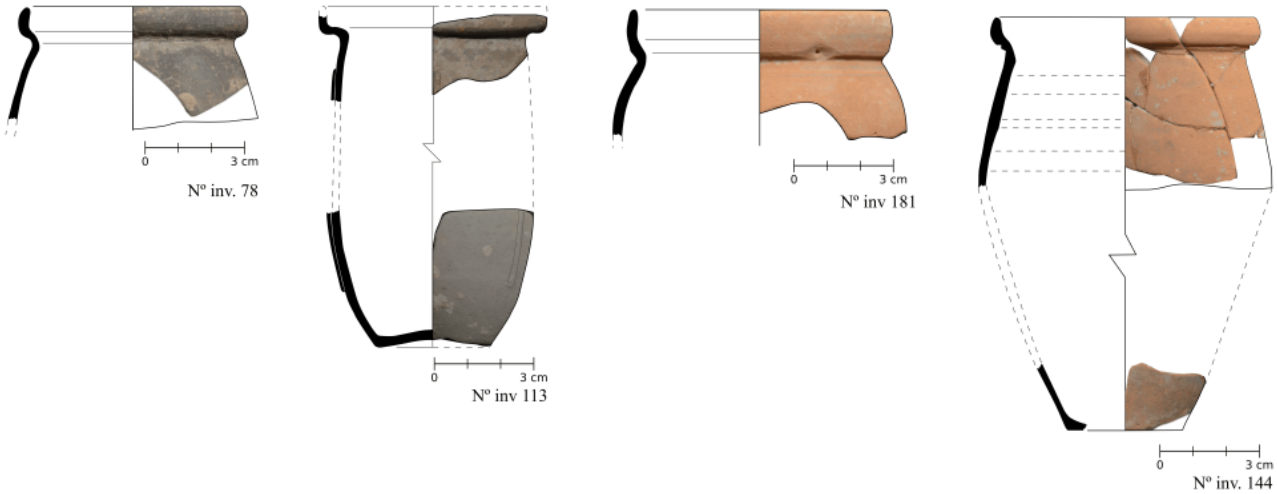

Figura 34. Cubiletes de la forma Mayet II procedentes del litoral de la Hispania Citerior (@ els autors).

Disponibilitat del llibre

El llibre *La cerámica de Torre d'Onda (Burriana, Castellón) en el contexto de los establecimientos costeros del norte de la ciudad de Sagunto en época iberorromana*, publicat a la col·lecció TRAMA (11) està ara disponible per a la compra i descàrrega (per capítols) a través de la nostra pàgina web, seguint la política en ciència oberta de l'ICAC-CERCA. Aquest treball és una lectura imprescindible per als estudiosos de la ceràmica antiga i per a qualsevol persona interessada en la història del litoral valencià.

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Accés a la publicació

Per a més informació, poseu-vos en contacte amb Publicacions ICAC a través del nostre lloc web o seguiu-nos a les xarxes socials (@ICAC_cat / @icac_cat) per a actualitzacions sobre les nostres publicacions.

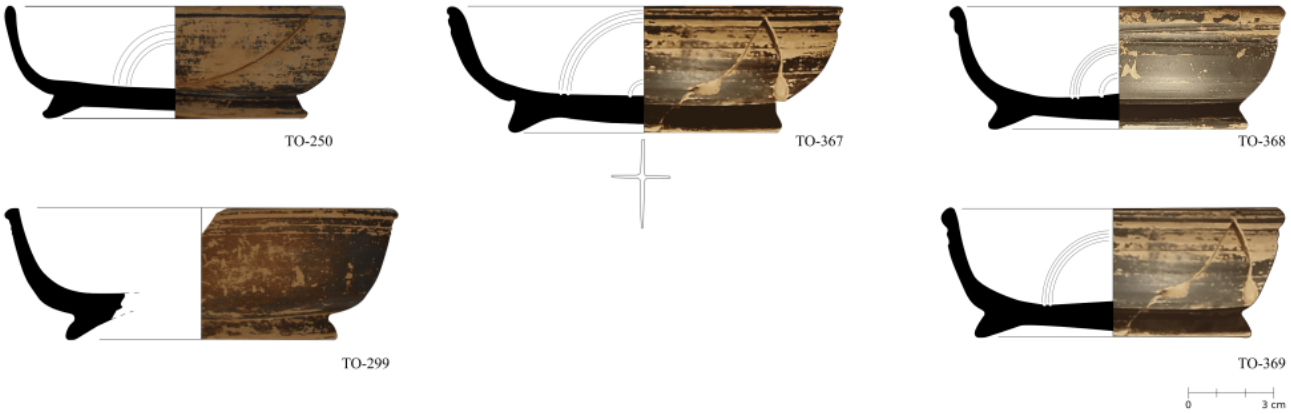

Figura 41. Cuencos de Lamb. 1 / F2320, 2361 de cerámica campaniense B calena en su fase tardía (@ els autors).

Sobre l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC-CERCA)

L'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC-CERCA) és un **centre CERCA** creat com a consorci el 2003 per la Generalitat de Catalunya i la Universitat Rovira i Virgili. És una institució líder en la investigació i la conservació del patrimoni arqueològic a Catalunya. Té la seu a Tarragona, ciutat reconeguda com a Patrimoni Mundial per la UNESCO l'any 2000. Els seus investigadors i investigadores treballen per comprendre el passat a través de l'estudi de les restes arqueològiques i promoure la preservació del ric llegat històric de la

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

regió. Som CERCA!

Per a més informació, visiteu el lloc web de l'ICAC a www.icac.cat.